

— *Portrait of a Man*

— *Rilke's Letters*

U SPOMEN RADOVANU VIDOVIĆU

Navršilo se upravo ove godine četvrt stoljeća od početka izlaženja časopisa »Čakavska rič«. Ovoj obljetnici ne možemo se radovati skupa s pokretačem i glavnim urednikom ovog jedinstvenog čakavskog znanstvenog časopisa u Hrvatskoj – sa dr. Radovanom Vidovićem. Dvadesetoga prosinca 1994. godine u kišovito zimsko predvečerje, na mjesnom groblju Stivana na otoku Braču, u kapelici Svetoga Roka zvonilo je oproštajno zvono dr. Radovanu Vidoviću.

Napustio nas je iznenada. Smrt ga je zatekla nad još nedovršenim tekstovima njegova znanstvenog djela. Split je izgubio jednog izuzetnog lingvиста, svog najznačajnijeg dijalektologa, čovjeka koji je velik dio svoje stvaralačke energije posvetio istraživanju dalmatinske čakavštine u vremenu njena gašenja, nestajanja.

Utoliko je njegovo znanstveno djelo dragocjenije. Profesor Vidović nosio je u sebi iskustvo čakavštine: one zavičajne otočke – bračke čakavštine, ali isto tako i čakavštine starog Uvodićevog Splita koja je u njegovoj mladosti još bila živa.

Rodio se u Stivanu na otoku Braču 1924. godine. Osnovnu školu i klasičnu gimnaziju završio je u Splitu a Filozofski fakultet u Zagrebu. Od 1965. do 1967. bio je lektor hrvatskog jezika u Firenci. U Splitu postaje ravnateljem Naučne biblioteke a potom profesor hrvatskog jezika na Pedagoškoj akademiji odnosno Fakultetu prirodoslovnomatemičkih znanosti i odgoja.

Doktorirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu tezom o Danteovoj poeziji i napisao niz dantoloških studija. Svoje lingvističke analize često je vezivao za poeziju. Pisao je o poeziji M. Marulića, A. Cettinea, A.G. Matoša, V. Nazora, V. Vidrića, Z. Jakšića, a u Čakavskoj riči napisao je niz osvrta na stihove mnogih čakavskih pjesnika koji su preko ovog časopisa ušli u svijet pjesništva i objavio antologiju »Split u poeziji«. Profesor Vidović i sam je pisao stihove na bračkoj čakavštini i bio član Društva hrvatskih književnika.

Svoja opažanja o jezičnoj praksi suvremenog hrvatskog književnog jezika objavio je u knjigama »O suvremenom stanju našeg jezika masovne komunikacije. Mali rječnik naše suvremene nepismenosti« (1968.), »Kako valja – kako ne valja

pisati« (1968.) i »Jezični savjeti« (1983.). Danas ovi njegovi radovi ni najmanje nisu izgubili od svoje aktualnosti te predstavljaju nezaobilazne priručnike na svakom pisaćem stolu. U svojoj brizi za čuvanje norme hrvatskog književnog jezika, koju je demonstrirao lucidnim zapažanjima i istančanim osjećajem za finese rečeničnog ustrojstva ili za značenjske nijanse leksema, dr. Vidović nije nikada zapao u krajnost purističke isključivosti. Meritornost njegova suda pri rješavanju jezičnih nedoumica temeljila se ne samo na njegovu jezikoslovnu znanju već i na osjećaju mjere i spoznaji jezika kao živa organizma koji ne trpi isključivost.

Kao dijalektolog Vidović se posvetio istraživanju splitskog čakavskog kruga i svoje zavičajne stivanske čakavštine. Njegovom zaslugom pojavila se 1970. jedinstvena knjiga na splitskoj čakavštini koju je pod naslovom »Laughter and Tears of old Split« izdala Katedra za slavistiku Pensilvanskog državnog univerziteta. U zapisima o Splitu svoga djetinjstva i mladosti Splićanina Ivana Kovačića prepoznao je dr. Vidović tekst izuzetne dijalektološke, ali i literarne i sociolingvističke vrijednosti i pomogao svojim izborom, akcentuacijom i rječnikom nastanku ove nezaobilazne knjige za poznavanje starog Splita u vremenu kada je on još uvijek bio organska društvena zajednica.

Izbor iz svojih dijalektoloških radova objavio je Vidović u svojoj knjizi »Čakavske studije« (1978.). Mnoge njegove dijalektološke radove, rasute ponajviše u četrdeset i osam brojeva »Čakavske riči«, kao i one neobjavljene, tek bi valjalo sakupiti na jedno mjesto unutar korica knjiga koje bi nam pružile potpun znanstveni uvid u Vidovićevo dijalektološko djelo. »Čakavska rič«, jedini znanstveni časopis čakavskog dijalekta u Hrvatskoj, ostat će trajan spomenik njegovu osnivaču, uredniku i autoru najznačajnijih i najbrojnijih radova objavljenih u četvrt stoljeća života njegova.

Krunu Vidovićeva dijalektološkog rada, njegove čakavske leksikografije, predstavlja njegov »Pomorski rječnik« objavljen 1984. godine. Ovo kapitalno djelo hrvatske dijalektologije i leksikografije rezultat je Vidovićeva sustavnog istraživanja iskustva življenja s morem naših pomoraca, brodograditelja i ribara. To istraživanje trajalo je dugo, zapravo cijeli jedan život, a ipak kratko da bi se ono moglo dovršiti. Dr. Vidović crpio je građu za ovaj svoj Rječnik iz brojnih autentičnih zapisa o moru, konzultirao je sva dostupna leksikografska djela i relevantnu periodiku, ali pored toga crpio je informacije i na izvoru žive riječi od autentičnih svjedoka jednog svijeta koji danas živi tek u sjećanju. Osobita je vrijednost ovog Rječnika tumačenje termina jezikom onih koji su pripadali tom nestalom svijetu određenom zakonima velike slane vode. Mana ovog Rječnika jest nedovoljan broj ilustracija. Kako su mnogi predmeti koje imenuje ovaj Rječnik nestali iz životnog miljea današnjeg čovjeka, riječi koje ih označuju često ne mogu prizvati sliku denotata. Svjestan te činjenice dr. Vidović obišao je mnoge lučice, mandračke, škvere i konobe ribarske bilježeci svojim fotoaparatom predmete koje imenuje njegov Rječnik. Nažalost izdavač zbog nedostatka financijskih sredstava nije mogao objaviti ovu bogatu fotodokumentaciju. Nadati nam se je da će jedno novo izdanje ovoga Rječnika, nadopunjeno novom leksičkom građom i novim natuknicama, biti opremljeno i prikupljenim slikovnim dokumentima.

Posljednja objavljena Vidovićeva knjiga »Jadranske leksičke studije« rezultat je njegova višegodišnjeg rada na projektu »Suvremeni hrvatski jezik i njegovi odnosi prema drugim jezicima«. U toj knjizi Vidović analizira stanje suvremenog splitskog govora mlađe populacije: njegov odnos prema starom splitskom govoru, jezične razlike između »starih« i »novih« Splicišana te žargon mladih koji se govori na splitskim ulicama, a piše u formi grafita na splitskim zidovima. Ova knjiga vezana je i za pomorsku leksičku temu koja je Vidoviću najbliža i kojom je strastveno zaokupljen.

Šteta je za hrvatsku leksikografiju što dr. Vidović nije uspio dovršiti svoj Rječnik splitskoga govora, ali obim njegova rada na tom projektu toliki je da možemo reći kako Split u rukopisnoj ostavštini Radovana Vidovića ima rječnik svoga govora. Nijedan rječnik nikada nije dovršen pa tako ne bi bio ni Vidovićev da ga i nije u tom poslu iznenada zaustavila smrt.

U rukopisu ostala je i njegova knjiga »Život pod jedrima«. U petogodišnjem razdoblju u kojem se obilježava tisućljeće najstarijeg pisanog dokumenta u povijesti hrvatskog ribarstva, objavljivanje ove Vidovićeve knjige bilo bi velik doprinos ovoj izuzetnoj obljetnici u kulturnoj povijesti hrvatskog naroda.

Dok je zvonilo posmrtno zvono Radovanu Vidoviću, promatrao sam zavjetne slike bračkih pomoraca na zidovima kapelice Svetoga Roka na groblju u Stivanu. Na tim slikama kist umjetnika ostavio je trag muke bračkih moreplovaca u borbi s morem i nade njihove u spas, nade u povratak svojoj rivi, svome domu. Te slike znak su njihova ispunjenja zavjeta. A taj putnik u brodu vječnosti, tu na odru kapelice Svetoga Roka u Stivanu, tog vlažnog, tmurnog, zimskog popodneva u prosincu 1994. godine odlazio je ispunivši svoj zavjet: sačuvao je svojim djelom uspomenu na život pod jedrima koji je na ovim prostorima trajao tisućama godina ostavljajući svoje tragove ne samo u kamenu već i u materijalu nešto čvršćem od kamena – u riječima.

Joško Božanić